

Social Watch Gender Equity Index 2008

Równouprawnienie płci ma wiele wymiarów i w wielu krajach niełatwo je zmierzyć ze względu na brak odpowiednich wskaźników społecznych uwzględniających z osobna kobiety i mężczyzn. Social Watch sformułował Gender Equity Index (GEI) w celu monitorowania oraz ukazywania zjawiska nierówności między kobietami i mężczyznami. Wskaźnik oparty jest na dostępnych i porównywalnych na poziomie międzynarodowym danych i umożliwia klasyfikowanie państw według stopnia nierówności płci na podstawie trzech czynników: edukacji, uczestnictwa w gospodarce i udziału w życiu publicznym (z ang. empowerment).

GEI 2008 uwzględnia sytuację w 157 krajach bazując na najbardziej aktualnych, dostępnych statystykach i określa trendy w 133 krajach poprzez porównanie obecnej wartości wskaźnika z tą sprzed 5 lat. (Szczegółowa metodologia i lista wskaźników dostępna jest na stronie: www.socialwatch.org).

Maksymalna wartość wskaźnika - 100% - oznacza brak różnic między kobietami i mężczyznami pod względem każdego z trzech badanych wymiarów. Należy podkreślić, że GEI mierzy różnicę w sytuacji kobiet i mężczyzn, a nie jakość życia obu płci w danym kraju. I tak przykładowo kraj, w którym chłopcy i dziewczynki mają jednakowy dostęp do studiów wyższych, otrzyma 100 punktów w obszarze edukacji, podobnie jak kraj, w którym chłopcy i dziewczynki mają jednakowo niski dostęp do edukacji na poziomie podstawowym. Nie oznacza to, że poziom edukacji nie powinien być poprawiony. Oznacza to tylko tyle, że z powodu jego niskiego poziomu cierpią w równym stopniu chłopcy i dziewczynki.

Edukacja jest jedynym komponentem GEI, w obszarze którego wiele państw osiągnęło już poziom równouprawnienia. W przypadku GEI, kiedy parytet zostaje osiągnięty, dalszy postęp nie jest możliwy. Pomimo iż wiele państw nie wykazuje już w tym obszarze postępu, komponent GEI dotyczący edukacji wskazuje, że w wielu krajach obserwujemy też trend regresywny. Jeśli chodzi o pozostałe dwa wymiary związane z zaangażowaniem kobiet w życie gospodarcze i publiczne, żadne z państw nie osiągnęło jeszcze poziomu równouprawnienia.

GEI pokazuje również, że różnice w poziomie dochodu pomiędzy krajami nie stanowią uzasadnienia dla nierówności między kobietami i mężczyznami. Wiele biednych krajów osiągnęło już wysoki poziom równouprawnienia, co jest bardzo pozytywnym zjawiskiem, nawet jeśli oznacza równy (taki sam dla kobiet i mężczyzn) poziom biedy. W istocie często zdarza się także sytuacja odwrotna: wiele państw, które mogą pochwalić się akceptowalnymi wskaźnikami społecznymi, wykazuje przy tym daleko idące nierówności między kobietami i mężczyznami jeśli chodzi o dostęp do edukacji oraz udział w życiu gospodarczym i publicznym. Wyeliminowanie tych nierówności może być osiągnięte poprzez wdrażanie odpowiedniej polityki i nie wymaga od państw podniesienia poziomu dochodów (zob. sekcja Pieniądże i równouprawnienie nie idą w parze).

Szwecja, Finlandia i Norwegia nadal utrzymują czołowe pozycje w zestawieniu GEI 2008. Chociaż te trzy kraje nie prowadzą we wszystkich wymiarach składających się na wskaźnik GEI (zob. nierówności w edukacji, aktywności gospodarczej i udziale w życiu publicznym), najczęściej utrzymują we wszystkich stosunkowo wysoką pozycję. Niemcy znajdują się w zestawieniu GEI 2008 na czwartym miejscu, Rwanda – jedno z najbardziej ubogich państw świata – na piątym. We wszystkich tych przypadkach nierówności między kobietami i mężczyznami została zredukowana poprzez aktywną politykę uwzględniającą parytet płci w prawie wyborczym oraz pro-równościowe regulacje na rynku pracy.

EDUKACJA

Nierówność między kobietami i mężczyznami w obszarze edukacji szacowana jest na podstawie następujących wskaźników:

- Umiejętność czytania i pisania
- Odsetek osób, które ukończyły szkołę podstawową
- Odsetek osób, które ukończyły szkołę średnią
- Odsetek osób z wyższym wykształceniem

Uwaga! Krok w tył

Nierówność między kobietami i mężczyznami w obszarze edukacji może zostać wkrótce zniwelowana. Edukacja jest tym wymiarem GEI, w którym najwięcej państw osiągnęło już akceptowalny poziom równości. Jednak w ponad 40% krajów, przede wszystkim w tych, które i tak już znajdują się w fatalnej sytuacji, odnotowujemy niepokojący trend regresywny.

Dokąd zmierzamy w obszarze edukacji? Proporcja krajów, które odnotowują postęp i tych, które znajdują się w regresie, jest alarmująca. Krajów wykazujących regres jest ponad dwa razy więcej niż tych, które odnotowały postęp!

AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA

Brak równości w zakresie aktywności gospodarczej między kobietami i mężczyznami szacowana jest na podstawie:

- odsetka kobiet aktywnych zawodowo
- szacunkowych zarobków

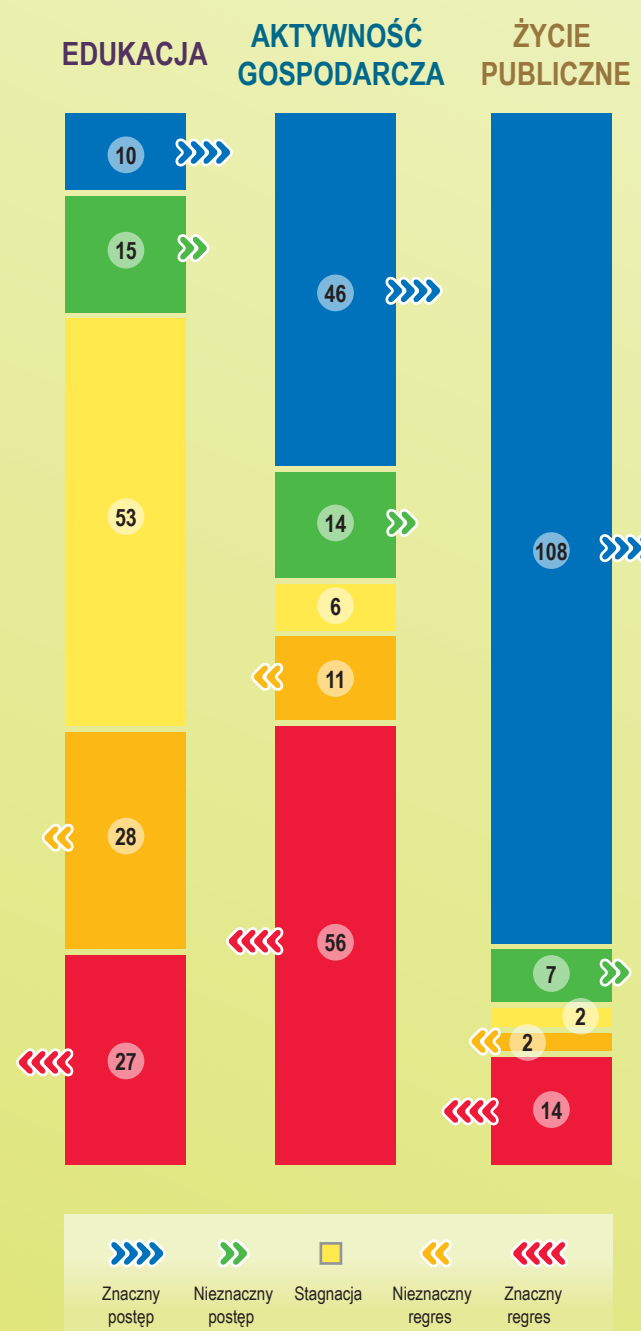
Poziom równości pod względem aktywności gospodarczej znajduje się w połowie drogi między quasi-równouprawnieniem w obszarze edukacji oraz alarmującymi nierównościami, jeśli chodzi o awans społeczny kobiet. Liczba krajów, w których dokonał się w tym obszarze postęp jest niższa od liczby krajów, w których mamy do czynienia z tendencją regresywną.

Nierówności między kobietami i mężczyznami w wymiarze globalnym rosną; z krajów, dla których dysponujemy danymi, ponad połowę dotknął regres. Regres ten w przypadku większości krajów jest naprawdę poważny. Niepowodzenia w zakresie zwiększania gospodarczej aktywności kobiet leżą u podstaw spadku wskaźnika GEI w wielu krajach.

Najpoważniejszy regres w obszarze aktywności ekonomicznej dotyczy Europy Wschodniej. Na Łotwie, Białorusi, Słowacji

Ostatnie zmiany odnotowane w zakresie komponentów GEI

Liczba krajów odnotowujących postęp i regres

i w Macedonii przekształcenia w kierunku gospodarki wolnorynkowej na początku lat 90tych doprowadziły do zwiększenia nierówności między kobietami i mężczyznami w obszarze ekonomicznym. W gronie 15 państw, które zajmują najwyższą pozycję jeśli chodzi o GEI, obok Szwecji, Norwegii, Islandii, Danii i Szwecji, znajduje się 10 najbardziej ubogich państw świata: Mozambik, Burundi, Rwanda, Kambodża, Ghana, Wietnam, Uganda, Madagaskar, Kenia i Gwinea.

GEI – średnia według regionów z podziałem na składowe wskaźniki

Region	ŻYCIE PUBLICZNE		
	EDUKACJA	AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA	ŻYCIE PUBLICZNE
Świat	90	59	35
Azja Centralna	92	65	30
Azja Wschodnia	94	62	37
Europa	99	68	49
Ameryka Łacińska i Karaiby	99	57	45
Bliski Wschód i Afryka Północna	90	35	19
Ameryka Północna	100	73	53
Azja Południowa	80	47	20
Afryka Subsaharyjska	73	61	24

ŻYCIE PUBLICZNE

Nierówność w zakresie udziału w życiu publicznym jest szacowana na podstawie następujących wskaźników:

- odsetka kobiet na stanowiskach technicznych
- odsetka kobiet w kadry zarządzającej oraz na stanowiskach państwowych
- odsetka kobiet w parlamencie
- odsetka kobiet na stanowiskach ministerialnych

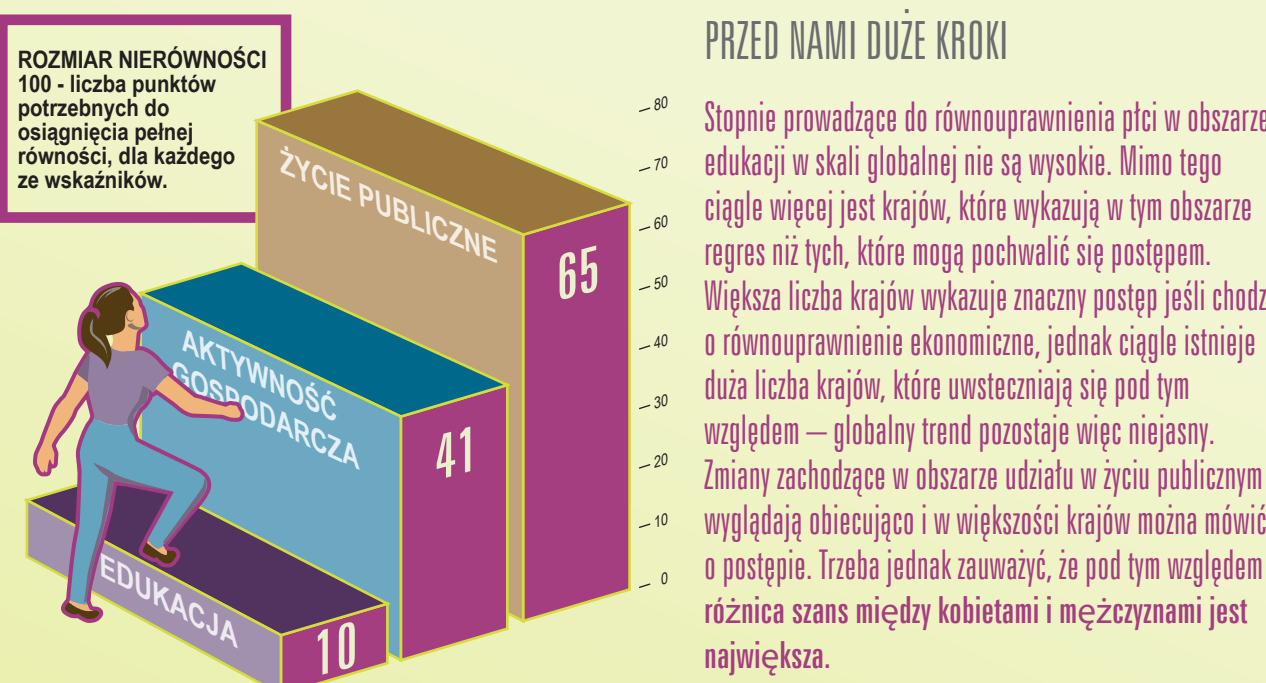
Przemozna większość krajów znajduje się bardzo nisko, jeśli chodzi o równy dla obu płci udział w życiu publicznym i podejmowaniu decyzji. Przepaść między kobietami i mężczyznami jest największa jeśli chodzi o stanowiska zarządzające, ministerialne i parlamentarne.

Wymiar ten wykazuje najbardziej znaczącą różnicę między kobietami i mężczyznami. Jest to jednak również obszar, w którym w olbrzymiej większości krajów dokonuje się postęp. Wpływa on również na całkowity wzrost wskaźnika GEI w danym kraju.

Kobiety zajmują w parlamencie przeciętnie zaledwie 17% miejsc, a więc dużo poniżej celu 30%+, określonego w Pekinie w 1995 roku. Tylko 19 państw osiągnęło ten próg, który uważa się za wielkość konieczną dla możliwości efektywnego wpływu kobiet na prace parlamentu. Spośród tej 19tki tylko 5 krajów (Finlandia, Dania, Kuba, Nowa Zelandia i Białoruś) zdołało osiągnąć ten cel bez ustawowego wyznaczania parytetów płci. Systemy kwotowe na poziomie konstytucyjnym, prawa wyborczego lub regulaminu partyjnego stosuje się obecnie w 97 krajach. Średni poziom reprezentacji kobiet w tych krajach to 19%.

Źródła: Global Database of Quotas for Women, IPU database, WEDO

Schody do równouprawnienia płci

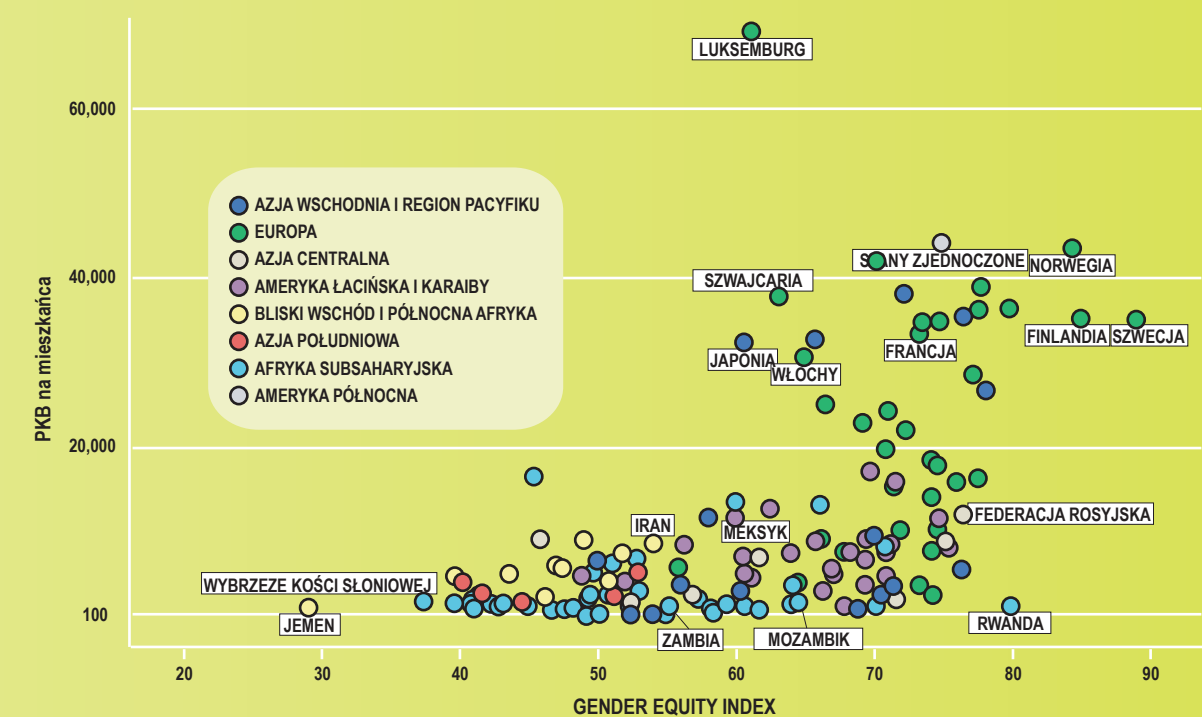

PRZED NAMI DUŻE KROKI

Stopnie prowadzące do równouprawnienia płci w obszarze edukacji w skali globalnej nie są wysokie. Mimo tego ciągle więcej jest krajów, które wykazują w tym obszarze regres niż tych, które mogą pochwalić się postępem. Większa liczba krajów wykazuje znaczny postęp jeśli chodzi o równouprawnienie ekonomiczne, jednak ciągle istnieje duża liczba krajów, które uwstecniają się pod tym względem – globalny trend pozostaje więc niejasny. Zmiany zachodzące w obszarze udziału w życiu publicznym wyglądają obiecująco i w większości krajów można mówić o postępie. Trzeba jednak zauważyć, że pod tym względem różnica szans między kobietami i mężczyznami jest największa.

Pieniądże i równouprawnienie nie idą w parze

Mimo iż wyrównywanie szans w warunkach ograniczonych zasobów nie jest łatwym zadaniem, GEI pokazuje, że dochód nie jest jedynym czynnikiem odpowiedzialnym za równość lub jej brak. Kraje z wysokim dochodem na mieszkańca, takie jak Szwajcaria i Luksemburg, wykazują taki sam stopień równouprawnienia płci jak Mozambik, w którym dochód na mieszkańca jest znacznie niższy. Z drugiej strony, państwa o podobnym do Mozambiku poziomie dochodu jak Rwanda, Wybrzeże Kości Słoniowej czy Zambia, znajdują się na znacznie niższym poziomie jeśli chodzi o GEI. Wysoki poziom dochodu nie jest gwarancją równouprawnienia, niski zaś nie stanowi usprawiedliwienia dla nierówności szans kobiet i mężczyzn.

GENDER EQUITY INDEX 2008

WZROSTY I SPADKI

Według sformułowanego przez Social Watch, Gender Equity Index (GEI), ponad połowa kobiet na świecie żyje w krajach, które w ostatnich latach nie odnotowały żadnego postępu w zakresie równouprawnienia płci. Po raz pierwszy GEI pokazuje ewolucję i trendy w ostatnich latach jeśli chodzi o wyrównywanie szans między mężczyznami i kobietami w zakresie edukacji, gospodarki i udziału w życiu publicznym.

GEI 2008 wskazuje, że większy poziom równości w obszarze edukacji niekoniecznie idzie w parze z akceptowalnym poziomem równości w zakresie gospodarczym i publicznym. Udział w życiu publicznym jest tym obszarem, w którym w ostatnich latach dokonał się największy postęp będący rezultatem aktywnych działań. Niemniej jednak, ciągle dużo do zyczenia pozostawiają wskaźniki dotyczące równouprawnienia w dziedzinie gospodarki. Liczba krajów, w których mamy do czynienia z postępem w tym zakresie jest właściwie równa tym, w których dokonał się regres. Równość w obszarze edukacji jest stosunkowo większa, jednak i tutaj trend dla wielu krajów jest regresywny.

Trudności w osiągnięciu równości nie mogą być usprawiedliwiane prostym brakiem zasobów: zestawienie GEI z rozbićciem na poszczególne jego komponenty pokazuje, że każdy kraj, niezależnie od poziomu dochodu, może zlikwidować nierówności szans między kobietami i mężczyznami pod warunkiem prowadzenia odpowiedniej polityki.

